

Dr. Márki Zoltán

(tanácselnök, Kúria)

A magánélet védelme – jogági határvonalak az egyéni és közösségi igény érvényesítése terén

Feltevések és sejtések (kutatási hipotézis)

A tárgy a magánülethez való jog, ami minden bizonnyal az emberek által legtöbbször tartott jog. Lényegét tekintve az egyén joga arra, hogy ne háborítsák, ne zaklassák, vagyis hagyják békén. Ugyanakkor – amint az Emberi Jogok Európai Egyezménye is – az emberek tisztában vannak azal (tudatában vannak annak), hogy egyfelől magánéletük olyan érték, aminek védelme érdekében mások joga korlátozható, másfelől viszont magánülethez való joguk más érték védelmében ugyancsak korlátozható.

A tárgy jelen állapota

A magánületnek (mint jogi tárgynak) ez a köztes természete eleve felveti a kérdést, hogy hol a határ, és eleve reménytelenül teszi, hogy azt egyszer s mindenkorra meg lehessen húzni. Realitás, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) és az Alkotmánybíróság (AB) sem vállalkozik erre, hanem időről-időre, esetről esetre vizsgálja, igazolja (formálja) korábbi tételeit. Viszont nem ad egyértelmű eligazítást arról, hogy miképp kerülhető el az egyezmény-, illetőleg alapjogsértés.

A joggyakorlat elemzés tárgya

Mindezek azt is jelentik, hogy nincs értelme olyan analízisnek, aminek eredménye annak leszögezése, hogy a tárgy jelentős, természete kétarcú, zsinórmérték pedig nem adható. Ezek ugyanis már most leszögezhetők (ezért legfeljebb kiindulópontok, mint végcél).

Ennél izgalmasabb kérdés azonban, hogy mindezzel a különböző jogágak mihez kezdenek, miként bánnak. Vagyis a különböző jogágak (polgári, köz- és büntetőjog) külön-külön mit tartanak olyannak, ami miatt a magánélet védelme érdekében más, mások joga korlátozható, és mit tartanak olyannak, ami miatt a magánülethez való jog korlátozható.

Az ítélkezési gyakorlat következetes álláspontjainak számbavétele indokolt, ami a Kúriai Döntések (Bírósági Határozatok) lapjairól megismerhető.

Ha ez megvan, akkor utána fel kell tenni azt a kérdést, hogy melyik jogág mire vállalkozik, mire tekint elvárás-ként, és mennyire képes azt uralma alatt tartani. Ítélete ad-e viselkedési fogódzót egyénnek és közösségnek egya-

ránt. Ebből pedig majd kiejlik, hogy hol vannak határok, hol vannak a valódi határok és vannak-e jogi üresjáratok.

Nyilván minden jogág az Alaptörvényből indul ki, a vizsgálandó inkább az, hogy hova hajt.

A tevékenységet lehet tabula rasa-nak venni. És természetesen igényli az azonos nyelven beszédet. Legyen – legalább megközelítően – azonos fogalmiság, nézőpont olyan alapköről, mint cselekmény, tényállítás vs. értékítélet, vélemény nyilvánítás, közélet (közügy, közszereplő) vs. magánélet.

A joggyakorlat elemzés kezdetei

A Kúria korábbi joggyakorlat-elemzései is érintenek ilyen tárgykört, másrészt a csoport tagjainak tapasztalata biztos alap. A Kúria elnökétől a csoportba szólító megbízást kapott Szolnokiné Dr. Csernay Krisztina kúriai bírónő a munkaügyi szakágból, Dr. Balogh Zolt kúriai tanácselnök úr a közigazgatási szakágból, Dr. Horváth Tamás kúriai bíró úr a közigazgatási szakágból, Böszörményiné Dr. Kovács Katalin kúriai tanácselnök asszony a polgári szakágból, Dr. Pataki Árpád kúriai bíró úr a polgári szakágból. A csoport munkájában való részvételre Dr. Nagy Anita főtanácsadó asszonyra is lehet számítani, valamint a jövőbeni közös gondolkodás nincs ellenére Dr. Somogyi Gábor kúriai bíró úrnak és Dr. Belegi József ny. kúriai tanácselnök úrnak.

A Kúria korábbi joggyakorlat-elemzései közül jelen tárggyal szembeütnő kapcsolat mutatkozik a következőknél: az Alaptörvény követelményeinek érvényesülése a bírósági ítélkezésben (2017. május 25; vö.: VI. cikk jóhírnév védelme, VII. cikk gondolat, lelkiismeret szabadság, VIII. cikk gyülekezési jog, IX. fejezet véleménynyilvánítás 172–175. o.); a gyülekezési jog joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye (2017. február 14.); valamint az egyes alapjogokat sértő bűncselekmények ítélkezési gyakorlatának vizsgálata (2016. május 9.). A csoport tagjaitól kapott első javaslatok nyomán a következő szempontok és célpontok lehetségesek: tényállítás – értékítélet elhatárolás polgári-büntetőjogi értelemben; az EJEB 8. cikkének magánélet védelméhez való jog gyakorlata; a kúriai döntések a jóhírnév védelmében; a Ptk.-ban külön szabályozott: jóhírnév, becsület megsértése, képmással hangfelvétellel való visszaélés, névviseléshez való jog, magántitok, levéltitok, magánlakáshoz való jog megsértése vizsgálata; az AB ebben a témában született határozatai.